

Kystfiskeutvalget til Berlevåg

Kystfiskeutvalget har som oppgave å ta stilling til retten til fiske utenfor Finnmark for samer og andre.

De hadde nylig høringsmøte i Berlevåg for å finne ut hva de lokale fiskerne mener om dagens fiskeriforvaltning, og hva som kan forbedres.. Utvalget reiser land og strand rundt for å samle inn meninger, og disse skal det tas hensyn til i Finnmarksloven.

Jusprofessor Carsten Smith ville ha proffe folks uttalelser for å kunne ta et standpunkt og gi ei innstilling. Vi skal ha åpne høringer i alle 17 kystkommunene i Finnmark. Vi skal lytte, svare på spørsmål, men presiserer at vi er midt inne i en prosess og ikke alle spørsmål lar seg besvare.

- Vi er ute etter kunnskap, synspunkter, kritikk til dagens lovverk.

- Fra de andre møtene vi har hatt, er det punkter som går igjen, og det er rådet om å ikke skille mellom samer og andre når det gjelder rettigheter til kystfiske i Finnmark.

Utvalget består av: Bjarne Mørk Eidem, tidl. fiskeriminister og riksrevisor, Oslo. Ingrid Røstad Fløtten, sorenkskriver, Vardø. Bjørn Hersoug, professor, Tromsø. Svein Mathisen, fisker, Havøysund, for øvrig ikke tilstede på møtet. Anita Maurstad, førsteamanuensis, Tromsø. Jens Edvin A. Skoghøy, høyesterettsdommer, Son. Susanne Funderud Skogvang, dr.grad stipendiat, Tromsø. Svanhild Andersen, prosjektmedarbeider, Tromsø. I tillegg er det to sekretærer i utvalget.

Ordstyrer på møtet i Berlevåg var Janne Andreassen, fung. ordfører, Berlevåg.

Yngve Johansen får ha et innlegg om det nye samiske kartprogrammet sitt fra Berlevåg kommune. Der vektlegger han samisk tilknytning til fiskeriet fra gammelt av. Han viser oss et kart på datamaskinen sin der han forklarer betydningen av de forskjellige samiske navnene i Berlevåg. Nordre del av Berlevåg kommune heter båtspantnes på samisk, pga den geografiske likheten til et båtspant.

Halvdan Mikaelsen begynner fra lokalet:

- Det er håll i hauet det her kyst-torskevernet. Dokker har trekt ei linje mellom Makkaur-Kjølnes-Slettnes. Innenfor dette er det ikke lov å fiske torsk.
- Dokker regulerer kystflåten helt i hjel, men tar ikke hensyn til at for eksempel skarven spiser mye torsk. Første gang far min så skarv var det en naturopplevelse, nu i dag er det jo tusener av den rundt om på holman. Dokker skal bare se at holman e helt kvit-sjetten av skarvebæsj.
- Torskevernet som dokker har satt i gang utelukker oss fra naturlige fiskeområder inne på Tana som vi har fiska på i alle år. Når det har vært dårlig på Tana har vi kunne gått inn på Sandfjorden eller rundt Båtsfjord. Men nu er det helt stengt for oss. Skarven tar opp til 22 kg fisk om dagen, og det er millioner skarv. Det må da gå an å beskatte skarven?

-Anita Maurstad spør hvor stor del av fiskeflåten som er rammet av forbudet av å fiske torsk, hvorpå hun får svar at det gjelder en stor del av den lokale flåten.

Bjarne Mathisen spør hvor lineflåten skal gjøre av seg. Vi føler at snurrevadfisket tar opp en stor del av "lin-havet", og utenfor 12-mila har vi ikke sertifikater til å gå.

Spørsmålene bli hengende ubesvart i luften da ordstyrer følger talelista og gir ordet til **Gunnlaug Johansen**, museumsbestyrer, i Berlevåg.

Gunnlaug holder et innlegg om fiskerier og befolkning helt fra gammelt av i Berlevåg kommune. Helt siden 1700-tallet var det spredte fiskefamilier rundt Tana-fjorden. Sist på 1860-tallet skjedde det en betydelig befolkningstilvekst rundt hele området. Arbeidere kom fra oppgjennom Tana-dalen og spredte seg utover fjorden for å få seg jobb med fisk. Før krigen var det over 2500 fiskere i Berlevåg, og under gjenreisninga etter krigen kom de tilbake. I 1970 var det 1901 personer bosatt i Berlevåg. Vi har aldri hatt noen stor

hjemmeflåte, flestparten av båter har alltid vært fremmedbåter.

Så kommer det info om fartøy og fangsttall etter krigen.

Nå dreier diskusjonene og innleggene mer over på fiskernes synspunkter:

Willy Andreassen:

- Jeg er veldig redd for forskjellsbehandling og inndeling av folks rettigheter til kysten vår. Vi må ikke stenge noen ute, for i all tid har lofotbåter og tromsbåter kommet opp til oss på vårfisket. Av og til er det uår hos oss og da er vi nødt til å flytte på oss for å fiske. Og svar til Mathisen så er det bare tull at snurrevad har tatt opp linhavet. Bare tull, dokker setter jo lina i nord-sør retning og som om dokker har grunnrettigheter der.

Bjarne svarer til Gunnlaug at det har vært spredt bosetning rundt Berlevåg i 700-800 år. Vi fiskere slit jo helsa av oss på havet. Det er ikke rart ungdommen ikke vil inn i yrket. Automatiseringa har gjort at man skal helst være aleina på havet. Det er et slitsom yrke uansett, og for ikke å snakke om mangel på sikkerhet med å være aleina på havet.

Arne Kristian Arntsen:

- Jeg skal være kortfattet. Det har vært en elendig og lite fleksibel fiskeripolitikk som ikke er tilpasset nærområdet. Moloene ble bygget fordi folk vil jo bo og fiske her. Før fiske jeg flere hundre tonn om året, nu i dag har jeg så lite torskekvote at jeg kan fiske min kvote opp på 2 uker hvis jeg legger opp til det. Jeg har fått sei-kvotene som kompensasjon, men jeg har ikke lagt opp til å fiske sei.

Jeg mener at den beste for lokalsamfunnet her er et friere fiske for kystflåten, selvfølgelig med et øvre tak. Dette for å slippe disse små kvotene på 8-10 tonn i året og slite for å få det til

å gå rundt. For da trenger man ikke lengere å drive og fiske hyse for å spe på, for i dag er det flere ganger man får så mye små hyse der man må kaste opptil 70% av fangsten.

NSR er også representert i salen. De har også synspunkter og ideer om forvaltning av kystfisket. De vil ivareta den samiske delen av fiskeriet.

Willy sier at han får ondt i magen av dette, - Fordi dette er akkurat hva jeg er imot. Man må ikke sette skille her. Alle har i dag rettigheter til fiske, og jeg skjønner ikke hva hensikten deres er. Samene trenger ikke å stå på

krava for å fiske, for dere har i dag samme rett å fiske som meg.

NSR kommer med en oppklaring her. - Vi mener at kystbefolkningen må stå i sammen mot storkapitalen, der ressursene blir ført ut av fylket. Og at vi som samer står sammen med nordmenn og skal hjelpe å kjempe, men at vi taler samenes sak i denne sammenheng, vi kan ikke tale for kystfiskerlaget for vi er ikke medlem der.

Det blir nikking og enighet i salen.

Willy sier seg enig i dette. - Vi kystfolk har ikke den kapitalen som tråler-rederier har og ikke har vi dyre lobbyister som er flink å springe i gangene i regjeringa. Dette sier **NSR** seg enig i.

- Jo-jo, sier **Halvdan Mikaelson**, vi vet jo alt det her, men vi trenger ikke Sametinget til å fortelle oss dettan. Stor munterhet i salen.

Bjarne Mathisen krever at kystbefolkningen får en større del av ressursene i havet. For eksempel lodda. Det er håll i hauet at man selger rettigheter til å fiske. Fisken er Statens, og at man skal selge og kjøpe og samle opp kvoter over en ressurs som egentlig er Statens, er helt bakvendt. Det må jo være et godt bevis på feilslått politikk.

Arne Kristian bretter opp armene. Fliring i salen.

- Først et svar tel han **Willy Andreassen** om linefiskernes egen måte å sette lina på: Vi må sette lina i nord-sør retning fordi strømmen her ute i havet har forandret seg og den er blitt sterkere. Også det med avstand, -så fisker vi på dypt hav og strømmen fører lina med seg på skrå nedigjennom havet, derfor kan ikke trålerne komme nærmere enn ei sjømil eller 900 meter.

Ok. Nu skal dokker høre hva jeg mener må tel for å få en litt bedre fiskeripolitikk:

- Først og fremst må vi fjerne kvotesalg.
- Friere torskefiske for kystflåten, -selvfølgelig med et øvre tak.
- Få opp rekrutteringa i fiskeyrket
- Innføre helgedagsfredning.

Og her et mitt forslag til hvor man skal hente torskekvotene fra:

- Omfordele torskekvote fra båter som kan fiske flere fiskesorter til kystflåten. Så kan de få seikvota vår. Selvfølgelig blir det en fordelingsnøkkel her som må gå opp.

- Man har fått tildelt ei seikvotestruktur for å supplere for den manglende torsk kvoten. Vekk med seikvotestruktur tel kystfiskerne. Seifiske krever at man har store motorer for å kunne rett og slett å kunne dra seien bak i nota og holde den der tel den kommer opp, ellers svømmer den bare ut. Det er veldig få kystfiskere som har store nok motorer til slikt. Seikvotestruktur fungerer bare på papiret, og er ikke praktisk gjennomførbart for de fleste kystfiskere.
- Kveita finner man ikke langs kysten lenger, man må langt ut i havet for å få kveite. Dette er fordi de bunnen på de naturlige fiskeplassene vi hadde før, er nå blitt oppskrapet av trålfiske. Fjern kveitekvota fra trålerne.
- Og trålerne er et eget kapittel: Få trålerne ut i havet, og ikke ligge å tråle store mengder fisk helt oppe på grunt vann og nært land.
- Norge driver og bytter torsk kvote til færøyske skip, mot at norske skip får sildekvote i færøyske farvann. Denne kvoten er stor, og er ikke berørt av fiskestopp eller andre reguleringer. Denne kvoten må også være gjenstand for regulering på lik linje med kystfiskernes kvoter.

Arne Kristian fortsetter:

- På våren er det travelt å fiske opp kvota, da håver trålerne inn masse hyse, men den er full av åte og er av veldig dårlig kvalitet. Av og til må man kaste opp til 70% av fangsten. Dette er ikke i samsvar med å bevare fiske og fordele ressursene.

Jeg vil også nevne den dårlige dialogen mellom kystfiskerne og trålerne. Spør du tråler- rederiene, sier de at det er "kjempedialog" og vi er så gode venner, men faktum for veldig mange av oss er heller motsatt.

Slik som regelverket er i dag kan jeg kan gjøre meg gode penger på å selge båten min og kvota, og det er jo bra for meg. Men på lang sikt er det ikke bra for kystsamfunnet.

Anne Jorunn Kjær har et eksempel for å understøtte Arntsens påstander.

- Så masse båter utenfor her og jeg? tenkte; så bra det er fisk i havet. Nei, sier fiskerne, det er trålerne som fisker hyse og den er så full av åte at mye av fangsten må kastes.

Hvorfor er det slik.? Nei dem må jo peise på å fylle kvota si, for plutselig kan Staten stenge for all fiske. Og da er det stengt uansett hvor stor kvote man har igjen. Hull i huet, tenkte jeg da.

Willy Andreassen sier seg enig med Arne Kristian.

- Feltene utenfor Berlevåg er en av de beste om ikke den beste fiskeplassen i Norge.

Han pappa rodde her oppe store deler av sesongen, og var bare hjemme i Lofoten 3 mnd om året for å drege litt garn, - tel slutt blei ho mamma lei så tok ho hurtigruta nordover.

Sånn kom nu vi hit.

- Man må kunne beskatte andre dyrearter i havet som beiter på torsken. Skarven tar mye, oter, og springar og hvitfisk. Vet ikke om det har vært forska så mye på hvor mye andre dyrearter spiser av torsken i året. Men man må jo kunne begynne å drive litt fangst på de også. Andre land utnytter jo større deler av dyrearter i havet, det må jo Norge også kunne gjøre.

- Men en annen ting man også kan innføre som et hjelpemiddel i torskevern er helgedagsfredning. Så får fisken to døgn å komme seg på. I dag har du ikke lov til å ta en

ungdom med deg ut på havet. Det strenge regelverket med sikkerhetskurs, HMS og forsikringsaker gjør at hvis en ungdom skader seg så er man ruin.

- Jeg synes man burde jobbe for å få ei rekrutteringskvote til kommende ungdom. Det vil si 4. 5. klassinger. Også innføring av sikkerhetskurs i grunnskolen. Jeg regner dagens ungdom som tapt, det er for seint å rekruttere ungdom som allerede er midt i en utdanning.

NSR er også enig med Willy, at man burde jobbe for å få innført fiskerifag inn i en helhetlig utdanning for eksempel på distriktshøyskolen.

Janne Andreassen:

- Og når det gjelder trålere som har leveringsplikt må den opprettholdes. Produksjonsskip må bort fra havet. De lager fiskeprodukter ute på havet og den går rett til markedet, ofte i konkurranse med våre produkter som lages på land.

Kommentar fra salen: Man må kunne tenke på jakt og beskatning av andre arter enn torsk. Fuggel, skarv, sel. Og kobbe.

Jan Yngve:

- Snurrevadflåten blir overkontrollert. Her ligger det en egen vaktbåt med mannskap og våker over 2-4 snurrevadbåter, mens bare 4 mil lengere ute er det fritt frem for trålere, og som ikke er berørt av torskevern.

Bjarne Mathisen:

- På mørekysten har de egne opplæringsbåter for ungdom, det må da gå an i Finnmark også.

Yngve Johansen sier at det er litt deres egen feil som fiskere. Jeg har opplevd at i Båtsfjord sa foreldrene til ungene sine: Få deg en utdanning, gå ikke nede på den her sloga!

Willy:

- Jeg innrømmer at vi som foreldre har vært sløv, men sånn som politikken har vært så har det bare gått nedenom og man har ikke akkurat sett lyst på det.

Carsten Smith kommenterer litt, og avslutter møtet: Hvis det viser seg at Norge har undertegnet avtaler om forpliktelser ovenfor urbefolkningen, så er jo Norge nødt til å følge det. Men i denne sammenheng har allerede NSR ytret at hvis samene særrettigheter skal dem tilføres kystens folk og ikke en spesiell etnisk gruppe

- Da må jeg bare takke for et fint møte. Det har vært interessant fordi dere har gode meninger, og så har det vært litt temperatur i diskusjonene. Det legges merke til. Man følger ekstra med da.

Takk til alle.